

קידום זכויות אדם של אנשים עם מוגבלות - נגישות במרכז האקדמי לב

"אני בחורה רגילה בסופו של דבר, עם כל זה שיש לי את המוגבלות שלי" (דנה)

שלום רב,

אנחנו סטודנטיות לסיעוד שנה ד' המסיימות בימים אלו את הלימודים במכון טל. במסגרת סמינר המחקר בחוג לסיעוד וכחלק מפרויקט **לב בקהילה** לקידום זכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות בחברה החרדית בירושלים, חקרנו את הנושא של סטודנטים עם מוגבלות במוסדות השכלה גבוהה. המחקר נערך בהנחיית ד"ר עדי פינקלשטיין.

מטרתנו להעלות את המודעות בקרב הסגל הקדמי והמנהלי במרכז האקדמי לב לסטודנטים ולסטודנטיות עם מוגבלות במוסדנו. נודה לכם אם תקדישו מזמנכם כדי לקרוא את מכתבנו.

על פי קפלן (2007), הנגשה של מוסדות להשכלה גבוהה הינו צעד הכרחי למתן זכויות לאנשים עם מוגבלות להשתלב בחברה. ככל שרמת ההשכלה גבוהה, כך גדלים סיכוייו של אדם, ובמיוחד אדם עם מוגבלות, לזכות בעצמאות כלכלית ולהשתלב בעולם התעסוקה ובחברה (זולברג, 2007). ממצאי המחקר הראו את החשיבות הרבה שיש בקידום זכויות אדם של סטודנטים עם מוגבלות במוסדות להשכלה גבוהה. סטודנטים עם מוגבלות נתקלים בסוגי קשיים שונים במהלך לימודיהם ומתקשים יותר משאר הסטודנטים לסיים את לימודי התואר ולהשתלב בעולם העבודה. קשיי הסטודנטים עם מוגבלות מתבטאים בנגישות פיזית, קשיים חברתיים כדוגמת סטיגמות ודעות קדומות וקשיים בהתמודדות עם קבלת זכויותיהם במסד עצמו. במסגרת המחקר ראינו שישה סטודנטיות וסטודנטים עם מוגבלות שלומדים במוסדות שונים להשכלה גבוהה, בנוסף ערכנו ביקורים בארבעה מרכזי תמיכה לסטודנטים עם מוגבלות במוסדות להשכלה גבוהה.

מודעות

חלק מהמרואיניים דיווחו על חוסר מודעות וכלים של הסגל להתמודדות עם מגבלתם. למשל, מעיין, אחת המרואיניות שלוקה בשיתוק מוחין ובשל כך מגמגמת סיפרה שמרצה לא ידעה איך להתמודד עם מגבלתה בעת הצגה מול הכיתה: " פעם אחת שפשוט המרצה עברה מבחינתי את הגבול, כאילו היא פשוט התעלמה מקיומי כאילו... היא פנתה לכל מי שהיה בשיעור הקודם ורק אליי לא פנתה.. ואז היא אמרה לי 'טוב אז את לא מול כולם מציגה'...כתבתי לה שאולי אני אבחר לא להציג אבל את לא יכולה להחליט שאני לא מציגה. אולי אני אבחר שמישהי תקריא אבל שאת אומרת לי לא..".

דעות קדומות

שרה סיפרה על חוסר האמון ביכולות שלה בשנה הראשונה ללימודיה במוסד האקדמי: "בעיקר נעלבתי מחוסר האמון שהיה...שכל הזמן הייתי צריכה להוכיח שאני נורמאלית והקוגניציה שלי תקינה ואני לא פה כי סתם...".

התמודדות עם המסד.

חלק מהסטודנטים ציינו שהרגשתם הייתה שהם התמודדו לבד ולא קיבלו עזרה מספקת, כמו שאמרה שרה: " שאני מתמודדת פה לבד...שאם אני לא הייתי נלחמת אז אף אחד לא היה בא ועוזר. כי קודם כל העולם האקדמי הוא כזה ודבר שני אנחנו עסוקים בכל כך הרבה נושאים אז להוסיף עליהם משהו כזה, זה מטורף".

שרה שמפאת מגבלתה נתקלת בקושי בכתיבה, ורננה, שנקעה את ידה באופן זמני, היו זכאיות לתמלול במבחנים. הן תיארו את הקושי בכך שהמתמללים שהמוסד סיפק לא הכירו את הנושאים שעליהם נבחנו, ולכן לא הבינו מה לכתוב והדבר היקשה עליהם ובזבז את זמן המבחן. למשל, המתמללים לא ידעו לצייר מבנה כימי או נוסחאות בחשבון אינפיניטסימלי שצריך להכיר על מנת

לדעת לכתוב אותם. שרה מספרת: "אחר כך במועד ב' כבר התעקשתי על זה ... שמי שתבוא לכתוב לי צריכה לעבור את הקורס שעברתי... זה היה נורא נורא קשה לשכנע אותם".

נגישות פיזית

המרוואיינים עם לקות השמיעה תיארו את הקשיים שלהם בהקשר לרעש בכיתה. הם נתקלו בטריקת דלתות, מרצים שמדברים בשקט או עם כיוון הפנים ללוח, אקוסטיקה לוקה בחסר, או העדר מיקרופונים בכיתה. אומרת רננה: "לא הייתי שומעת מה המרצה אמרה... כאילו היו מרצים שכן, אבל אם היו מרצים שמדברים קצת בשקט, הייתי תמיד משתדלת לשבת קדימה, אבל אם היו ימים שלא היה מקום מקדימה... באוניברסיטאות לא משתמשים ברמקולים... תלוי באיזה קורס ותלוי במרצה היו מרצים שלא אוהבים רמקול..."

מהמחקר שלנו עלה שסטודנטים וסטודנטיות עם מוגבלות עדיין נתקלים בקשיים רבים במהלך לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה וצריכים לעשות מאמץ מיוחד כדי להשתלב בחברה. אנחנו מאמינות שאנשים עם מוגבלות יכולים ומסוגלים לתרום ולתת לחברה כמו כל אדם אחר. זו זכותם וחובתנו מבחינה אנושית וחוקית. על כל אדם ואדם בחברה, ובפרט במוסדות להשכלה גבוהה, לקחת חלק בקידום האדם עם המוגבלות החל מכך שנתגבר על דעות קדומות וסטיגמות, נסיר מחסומים מבניים וארגוניים ונעודד באופן פעיל את ההשתלבות של אנשים עם מוגבלות בחברה בצורה המיטבית ביותר. לא רק כחסד למענם, אלא לא פחות מכך למעננו כדי שיוכלו גם הם לתרום מכישוריהם לחברה.

המלצות

לאור הממצאים שעלו ממחקרנו, אנחנו מצרפות מספר המלצות שיכולות להיות מיושמות על ידי הסגל וכך להקל על סטודנטים עם מוגבלות הלומדים במרכז האקדמי לב.

- אם יש מיקרופון ורמקול בכיתה - השתמשו בו.
- התאימו את חומרי המידה, על מנת לספק גישה טובה לכל הסטודנטים ובייחוד אנשים עם מוגבלות כלשהיא ולוודא שהחומר הנלמד הוסבר היטב ונוח לקריאה.
- מצגות - הקפידו על מצגות לא עמוסות מדי. השתמשו בצבעים עם ניגודיות בין הרקע לבין הכיתוב.
- אם ישנו מבחן בסוף הקורס - וודאו שהסטודנט מקבל ומרוצה מההקלות שניתנו לו על ידי המוסד.
- תנו את הדעת גם לאנשים עם מוגבלות בלתי נראית, הקשיבו להם ונסו לעזור להם בכל מה שאפשר.
- דברו עם האדם עם המוגבלות "בגובה העיניים", כמו אל כל אדם אחר.
- אם יש סטודנט עם מוגבלות בכיתה - שלחו לו מייל או פנו אליו ובררו אתו מה הוא צריך ומה הוא רוצה לעשות (האם הוא יכול ורוצה להציג מול כל הכיתה? האם כדאי לשמור לו בקביעות מקום בשורה הראשונה?).

"וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א', כז')
עקרון היסוד בנושא זה הוא בריאת האדם בצלם אלוקים. הנחת היסוד היא שכל בני האדם נבראו ממקור אחד, וממילא כולם שווים וזכאים ליחס שווה.

תודה ובהצלחה!

רחל אסמרה, שפרה גוטליב, נטע רמות, עדן בן נון, מרים הרשקופ ונחמה עמנואל.

המחלקה לסייעוד, אב תשע"ו

מקורות

זולברג, א. (2007). הנגשת ההשכלה הגבוהה לסטודנטים חירשים וכבדי שמיעה. בתוך ד. פלדמן, י. דניאלי להב, וש. חיימוביץ (עורכים), *נגישות החברה הישראלית לאנשים עם מוגבלות בפתח המאה ה-21* (עמ' 907-918). ירושלים: נציבות השוויון לאנשים עם מוגבלות משרד המשפטים.

קפלן, י. (2007). נגישות הסביבה הפיזית במוסדות להשכלה גבוהה. בתוך ד. פלדמן, י. דניאלי להב, וש. חיימוביץ (עורכים), *נגישות החברה הישראלית לאנשים עם מוגבלות בפתח המאה ה-21* (עמ' 961-993). ירושלים: נציבות השוויון לאנשים עם מוגבלות משרד המשפטים.